झाशी संस्थानच्या

महाराणी लक्ष्मीबाई साहेब

ह्यांचे चरित्र

दत्तात्रेय बळवंत पारसनीस

954.03
PAR
75950

954.03
PAR
75950

Diamond
Publications

हे पुस्तक

स्वदेशाच्या इतिहासाविषयी

अभिमान व प्रीति बाळगणाऱ्या

सर्व

देशबांधवांस

प्रेमपूर्वक

समर्पण केले आहे.

– ग्रंथकर्ता

S.B.E.S. ARTS & COMMERCE COLLEGE LIBRARY
ACC NO.
UGC GRANT
AURANGABAD
U.G.C. GRANT (U.G.)

"खरी माहिती मिळविण्यासाठी पुष्कळ मेहनत करून हे चरित्र लिहिले आहे, तेव्हा ते मनोरंजक होईल यात शंका नाही. झाशीच्या राणीसारखी शूर स्त्री देशात जर उत्पन्न झाली असती तर आजला तिची पुष्कळ चरित्रे प्रसिद्ध होऊन त्यांपैकी काहींची येथे भाषांतरेही झाली असती. परंतु आमच्या दुर्दैवाने हिंदुस्थानच्या शूर अगर मुत्सद्दी स्त्रियांचे अशा रीतीने कोठेही कोणी सविस्तर वर्णन केल्याचे आम्हास माहीत नाही. स्त्रीशिक्षणाची हल्ली बरीच चळवळ सुरू आहे; पण पूर्वी आमच्यामध्ये अहिल्याबाई अगर झाशीची राणी यांच्याप्रमाणे ज्या काही विशिष्ट गुणवान स्त्रिया होऊन गेल्या, त्यांची चरित्रे आपल्या देशबांधवास अगर भगिनीस सादर करण्याइतके श्रम घेण्यास कोणीही अद्याप तयार झाला नाही; यावरून आमच्या उन्नतीची आम्हांस किती काळजी आहे हे व्यक्त होते. मराठीत वाशिंग्टनचे चरित्र आहे, फ्रँकलिनचे आहे, कोलंबसाचे आहे, सॉक्रेटिसचे आहे, पण बाजीराव, महादजी शिंदे, अकबर, अहिल्याबाई, शिवाजी अगर झाशीची राणी यांचे एकही विश्वसनीय व भरपूर माहितीने भरलेले चरित्र मिळत नाही. यांचे कारण काय असे जर कोणी विचारील तर ते अगदी थोडक्यात सांगता येण्यासारखे आहे. युरोपियन लोकांनी अद्याप आमच्या देशातील राजकारणी पुरुषांची चरित्रे लिहिली नाहीत. ती त्यांनी लिहिली म्हणजे भाषांतर करण्यास आमच्या उड्या पडतील व कित्येक प्रसंगी मी भाषांतर करू का तू करतोस, अशीही चढाओढ लागेल. इंग्रजांच्या ओंजळीनेच सध्या आम्ही पाणी पीत आहो तेव्हा याबद्दल केवळ ग्रंथकारास दूषणे देत बसणे वाजवी होणार नाही. हल्लींचा ग्रंथ तशा प्रकारचा नाही हाच त्यात विशेष गुण आहे व त्याचे योग्य चीज होईल अशी आम्हास आशा आहे."

केसरी *: तारीख ३ ऑक्टोबर १८९*

झांशी संस्थानच्या

महाराणी लक्ष्मीबाईसाहेब

जन्म : शके १७५७

मृत्यू : शके १७८०

"गुणाः पूजास्थानं गुणिषु न च लिंगं न च वयः"

भवभूति

अनुक्रमणिका

प्रकरण	पृष्ठ
१. झाशीसंस्थान	१
२. महाराणी लक्ष्मीबाईसाहेब. (कुलवृत्तांत - जन्म - बाल्य - विवाह वगैरे)	२०
३. महाराज गंगाधरराव ह्यांची कारकीर्द	२७
४. झाशीसंस्थान खालसा केले तो वृत्तांत	४४
५. झाशी येथे ब्रिटिशसरकारचा अंमल	६२
६. झाशी येथील बंड. (जून सन १८५७)	७६
७. पुढील वृत्तांत	९३
८. महाराणी लक्ष्मीबाईसाहेब ह्यांची कारकीर्द	१०५
९. सर ह्यू रोज ह्यांची झाशीवर स्वारी	११४
१०. झाशीचा वेढा व तात्या टोप्यांशी युद्ध	१३१
११. झाशी येथील घनघोर संग्राम	१५०
१२. झाशी येथील प्रलय	१६७
१३. कुंच व काल्पी येथील लढाया	१७६
१४. ग्वाल्हेरीवर स्वारी	१९७
१५. राणीसाहेबांचे शेवटचे युद्ध आणि मृत्यू	२१९
१६. उपसंहार.........	२५०

परिशिष्टे

श्रीमंत दामोदरराव झांशीवाले ह्यांची हकिकत	२६९
परिशिष्ट अ - Treaty with Ramchand Rao, The Minor Soubhadar of Jhansi	२८४
परिशिष्ट ब - Khareeta from Her Highness Lakshmibai, dated 16 February 1854	२८९
परिशिष्ट क - झांशी संस्थानिकांचा वंशवृक्ष	२९४

चित्रानुक्रम

१. महाराणी लक्ष्मीबाईसाहेब	१
२. सर ह्यू रोज	११५
३. लॉर्ड कॅनिंग	२५६
४. श्रीमंत दामोदरराव झांशीवाले	२६८

झाशी संस्थानच्या महाराणी लक्ष्मीबाई हे
भारतीय इतिहासाच्या कालपटलावर अजरामर झालेलं
व्यक्तिमत्त्वं...
१८५७ च्या ऐतिहासिक घटनेला 'बंड', जिहाद', 'स्वातंत्र्यसमर'
किंवा 'शिपाईगर्दी' कुणी काहीही म्हणो. ज्या वीरांनी
ब्रिटिशांविरुद्ध झुंज दिली त्यामध्ये या 'अद्वितीय स्त्रीरत्ना'चे स्थान
अव्वल दर्जाचे आहे...
ज्येष्ठ इतिहास संशोधक रावसाहेब दत्तात्रेय बळवंत पारसनीस
यांनी १८९४ साली 'महाराणी लक्ष्मीबाईसाहेब' यांचे चरित्र
मराठीमध्ये सिद्ध करून आपल्याला उपकृत केले...
१८५७च्या ऐतिहासिक घटनेला दीडशे वर्ष पूर्ण होताना हा ग्रंथ
पुन:प्रकाशित होत आहे.
या वीरांगनेला आमचा मानाचा मुजरा...

डायमंड पब्लिकेशन्स
१६९१, सदाशिव पेठ, शंकरप्रसाद को-ऑप. सो.
ग्राहक पेठेजवळ, टिळक रोड, पुणे - ४११ ०३०